

Nykysamanismi voimissaan

Seurasin 14.9.2016 Helsingin yliopistolla Pohjoisen Etnografian Seuran seminaarissa "Asian and Siberian Shamanhood in a Changing World - Contemporary Studies and Perspectives on Shamanhood" monia mielenkiintoisia esitelmiä. Niiden pohjalta kerron nyt jotain nykysamanismista muualta maailmasta. Tiedot pohjaavat luennoilla kuulemaani. Jos tiedoissa on asiavirheitä, ne johtuvat luultavimmin kielitaitoni puutteista.

Miltä kuulostaa urbaani, modernisoitunut, huipputeknologinen maa, josta löytyy noin 300 000 samaania? Maa, jossa 46 prosenttia ihmisistä ei kerro kuuluvansa minkään uskonnon piiriin. Utopialta? Hyun Hee Lee (Ewha Womans University) kertoi, että Etelä-Koreassa samanismilla on pitkät juuret, jotka ulottuvat aina kiinalaisvaltaan asti (tuhat-/kaksituhattuluvulle ennen ajan laskun alkua). Korealainen samaani eli Mugyo on henkien toimeensa valitsema ammattilainen, jota konsultoidaan elämän vaikeissa tilanteissa ja taitekohdissa, esimerkiksi avioliiton solmimisen, talon ostamisen tai kuolemantapauksien yhteydessä. Mugyo pitää yllä harmoniaa ihmisten ja henkimaailman välillä suorittamalla erilaisia rituaaleja (Gut). Mygion toimeen (Mudang) kuuluu myös parantaminen ja ennustaminen, ja häneen saa yhteyden Facebookissa ja Twitterissä - kuinkas muuten! Korealaisissa webtooneissa on viime aikoina myös kuvattu shamaaneja, eli heidän asemansa on aika turvattu.

Mygion tehtävä on ratkaista ihmisten Han 恨 (= viha, katumus, suru, frustraatio, kipu) kokemalla se itse. Koreassa riittääkin Hania ratkaistavaksi. Nopea modernisoituminen 1960-luvulta eteenpäin on tuonut paitsi vaurautta myös lisännyt tuloeroja, mikä on yhteisön harmonian kannalta ongelmallista. Lisäksi maalla on synkkä historia: japanilaismiehitys 1900-luvun alkukymmenellä, Korean sota 1950-luvun alussa sekä maan sisäiset ongelmat erityisesti 1960–70-luvuilla. Myös perhemalli, jossa minia saattaa olla anoppinsa armoilla, on omiaan lisäämään Hania.

Soul on myös samaanien pääkaupunki, jossa parhaat rituaalit maksavat jopa 2 000–20 000 dollaria päivältä. Edullisempaa on divinaatio, joka maksaa satakunta dollaria. Helppo-

jen rahojen toivossa ei noviisinoidan kuitenkaan kannata matkustaa Etelä-Koreaan, sillä samaanin polku on pitkä.

Hyvän käsityksen polusta saa tutustumalla ehkä Etelä-Korean kuuluisimman nykysamaanin Kim Keum Hwan elämäntarina.

Kutsumus (Gangshinmu) Mugyon tehtävään on raskas. Kutsumus tulee henkien possession (Shinbyeong) kautta, joka ilmenee sairauksina, energianpuutteena, hallusinaatioina, unettomuutena ja niin edelleen. Shinyeongista seuraa tietynlainen itsen menetys, joka tekee tilaa jumaluuden hengelle. Seuraava vaihe polussa on Naerim, jolloin henki tulee ja parantaa tullessaan. Polusta ei voi kiertäytyä, vaan se saattaa johtaa kandidaatin kuolemaan tai vielä pahempaa, polku saattaa periytyä esimerkiksi omille lapsille. Initiaatio toimeen on Naerim-gut, joka on vasta alku opinnoille, jotka kestävät keskimääräisesti kolme vuotta. Opinnoissa suoje-lushengelle tehdään palvelusta päivittäin. Opettajana toimii kokenut Mugyo. Rituaalit ovat monimutkaisia ja niiden opettelu on erittäin vaativaa. Rituaali etence monivaiheisena ja sen aikana samaani on useammankin hengen possessionissa.

Vielä yksi kiinnostava piirre korealaisessa samanismissa on käsitys yhteisön harmoniasta. Rituaalin lopuksi ruokaa tarjotaan pikkudemoneille ja muille hengille (Dokkaebi) eli hyvä/paha jako ei ole niin silmiinpistävä kuin esimerkiksi kristinuskon vaikutuspiirissä. Keihään päähän isketystä häränpäästä nähdään, oliko rituaali hengille mieluinen. Yli 50-miljoonainen eteläkorealaisten joukko näyttää pitävän samaanejaan edelleen erittäin tarpeellisina.

Etelä-Koreassa ja Tiibetissä



"Om Mani Padme Hum" ja "Om Vajrasattva Hum". Kallimaalaus Tiibetissä. Potala-palatsin luona.

Katmandulaisten usko jhankri-samaanien tarpeellisuuteen ei horju

Vähintään yhtä vankka asema samaaneilla on Tiibetissä. Maria Albenkoglu kertoi kenttätutkimuksensa tuloksista Katmandussa. Bön-samanismi on Tiibetin uskonnollisista perinteistä vanhin. Vaikka pääuskonnon hindulaisuuden piiriin näyttäisi kuuluvan 80 prosenttia ihmisistä, samaanien asema on vankka, sillä perinteiden välillä ei ole erityistä kilpailua, vaan ne ovat ennemminkin sulautuneita keskenään. Kolmas uskonnollinen perinne Tiibetissä on buddhalaisuus. Rituaaliparantajia Tiibetissä on monenlaisia (yli 90 erilaista perinnettä), joista Albenkoglu haastattelemat jhankrit ovat yksi ryhmä.

Jhankri-samaani on yhteisönsä valtuuttama ja yhteisönsä palvelija. Maksun palveluista tulee olla kohtuullinen, tyypillisesti maksu on noin yhden euron verran tai vaihtoehtoisesti 50 grammaa riisiä. Eettiset säännöt velvoittavat samaanin hoitamaan myös varattomia. Transsin, possession, divinaation ja mantrojen avulla jhankrit auttavat asiakkaitaan monenlaisissa tapauksissa, joihin kuuluvat tyypillisesti esimerkiksi sairauksien hoito, kadonneiden esineiden etsiminen, neuvonta omaisuuden ostoissa, avioliittoneuvonta ja yleensä syiden ja seurauksien hahmottaminen esimerkiksi tautitapauksissa.

Jhankrien asemaa pitää yllä kollektiivisesti jaettu käsitys tautien alkuperästä tai luonteesta ja usko tietynlaisiin jumaliin. Moniin muihin samanistisiin perinteisiin rinnastuen bön-samanismiin kuuluu usko kolmitasoisesta ajasta, kolmi-kerroksinen maailmankuva, transsi parantamistekniikkana sekä käsitys elämänpuusta. Samanismi on periytyvää, ja samaanin kuoltua on hyvin jännittävää ja ilmeisen pelottavaa, kenestä tulee uusi samaani. Perimys saattaa jättää välistä yhden sukupolven tai siirtyä serkuun, setään ja niin edelleen. Vanhan samaanin sielu valitsee uuden samaanin, jota odottaa initiaatio sekä paljon opiskelua. Jeti-samaanit (eräs toinen parantamisperinne) saattavat napata myös esimerkiksi lapsen ja possessoida hänet uudeksi samaaniksi.

Albenkoglu kertoi jhankri-samaaneista: "Samaanin oikeanlainen vuorovaikutus ihmisten ja luonnon kanssa miellyttää hyviä henkiä, jotka vastineeksi takaavat parantavaa voimaa.

Pahat henget näyttäytyivät sairauden aiheuttajina. Parannusrituaalissa samaani pyrki neuvottelemalla tekemään sairauden aiheuttajan ja sairastuneen välisen konfliktin itsensä ja hengen välillä ratkaistavaksi. Rituaali ei kuitenkaan jättänyt havainnoimiani potilaita ulkopuolelle, vaan kohdistui heihin hyvin kokonaisvaltaisesti sekä psyykkisellä, fyysisellä että hengellisellä tasolla."

Vaikka moderni lääketiede on tullut jäädäkseen ja myös jhankri-samaanit ohjaavat potilaansa tarvittaessa lääkäriin esimerkiksi antibiootteja hakemaan, on samaaneilla kuitenkin hallussaan kokonaisvaltainen tapa paitsi hoitaa potilaitaan myös hahmottaa maailmaa. Jhankri-samaanien asemaa suojelee myös se, että he ovat epäpoliittisia ja organisoimattomia, eli myöskään valtaapitävien ei tarvitse nähdä heitä uhkana. Yhteisö puolestaan lakkaa käymästä samaanilla, jos hän ryhtyy liian ahneeksi esimerkiksi palkkioidensa suhteen.

S. M. Pajari

Lisäinformaatiota Myguoista:

Wikipedia, Han <[https://en.wikipedia.org/wiki/Han_\(cultural\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Han_(cultural))>

Mansin (Ten Thousand Spirits 2014) elokuva <<http://www.koreanfilm.or.kr/jsp/films/index/filmsView.jsp?movieCd=20123662>>

Youtube, Knife Dancing (Naerim-gut), National Geographic <<https://www.youtube.com/watch?v=5jgbYESmeJo&index=7&list=PL0EDF151A8DA86691>>

Wikipedia, Dokkaebi <<https://en.wikipedia.org/wiki/Dokkaebi>>

Korean webtoons, Bloodysweet (jossa päähenkilö samaanin lapsi) <<https://www.tappytoon.com/series/bloodysweet/>>

Kister, Daniel A, 2010. Shamanic worlds of Korea and Northeast Asia. Korean Studies Series n. 45. Jimoondang: Seoul.

Bön-samanismi:

Wikipedia, Bon <<https://en.wikipedia.org/wiki/Bon>>
Albenkoglu, Maria, 2014. Jumalten laakson samaanit. Rituaalinen neuvottelu nepalilaisessa samanismissa. Helsingin yliopisto, Teologinen tiedekunta, pro gradu -tutkielmat <<http://urn.fi/URN:NBN:fi:huilib-201506161504>>



Ondřej Žváček: The Pashupatinathin temppeli